

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie (Henryk Samsonowicz)	9
--	---

Część pierwsza

PIERWSZE PAŃSTWO POLSKIE

I. POLSKA I JEJ PIERWSZA DYNASTIA	15
--	----

A. W cieniu legendy	15
---------------------------	----

1. Pradzieje dynastii Piastów i państwa piastowskiego.	15
---	----

2. Nazwy: Polanie, Polska, Lędzianie, Lechici, Lechia	25
---	----

II. W ŚWIELE HISTORII ŹRÓDŁOWEJ	33
--	----

A. Polska Mieszkowa	33
---------------------------	----

1. Przedpole zachodniosłowiańskie	34
---	----

2. Walka o ujście Odry i nawiązanie stosunków z Czechami i Niemcami	37
---	----

3. Zaprowadzenie chrześcijaństwa w Polsce.	48
---	----

4. Terytorialna i polityczna stabilizacja państwa polskiego w drugim okresie rządów Mieszka I (973–992)	59
---	----

B. Polska Bolesława Chrobrego i Mieszka II	70
--	----

1. Zjazd gnieźnieński w dziejach państwa i w dziejach Kościoła (1000)	70
---	----

2. Bolesława Chrobrego droga do korony królewskiej przez wojny z Niemcami, Czechami i Rusią (1002–1025)	82
--	----

3. Upadek pierwszej monarchii piastowskiej	99
--	----

III. JAK POWSTAŁO PIERWSZE PAŃSTWO PIASTÓW?	111
--	-----

A. Początki i tworzenie się ponadplemiennych organizacji państwowych na ziemiach polskich.	111
---	-----

1. Gospodarcze i społeczne podstawy „państw” plemiennych	112
--	-----

2. Militaryzacja ponadplemiennego państwa polarniejskiego.	116
3. Daniny i świadczenia publiczne.	125
4. Zarząd terytorialny państwa	129
5. Skutki ekonomiczno-społeczne utrwalenia monarchii wojennej: rozwojsł wytwórczych i społecznego podziału pracy (wieś, podgrodzie, rzemiosło, handel)	135
6. Zróźnicowanie społeczne	144
B. Państwo i Kościół w rozwoju kultury pierwszego państwa piastowskiego.	152
1. Budownictwo kościelne	152
2. Wyposażenie świątyń (wystrój wewnętrzny, paramenty, księgi itp.) . .	158
3. Sztuka czytania i pisanja; piśmiennictwo rodzime.	158
4. Księgozbiory.	161
5. Mecenat państwa i Kościoła.	161
Epilog – Zaburzenia społeczne i reakcja pogańska	163
Wskazówki bibliograficzne	167

Część druga

KORONA I INFUŁA. OD MONARCHII DO POLIARCHII

Wstęp: pytania i zasady ogólne	173
I. O POLITYCZNYM BIEGU WYDARZEŃ (1034–1102).	177
A. Odnowienie (restauracja) czy kontynuacja monarchii piastowskiej za Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego	177
1. Wychodzenie z kryzysu i odbudowa organizacji państwowej (1034–1058)	177
2. W drodze do korony królewskiej (1058–1075)	182
3. Koronacja Bolesława na króla Polski (1076)	186
4. Król i biskup u źródeł katastrofy (1079)	189
5. Udział biskupa Stanisława i księcia Władysława Hermana w strąceniu Bolesława Śmiałego z tronu	194
B. Zmiana kierunków polityki zewnętrznej i wewnętrznej za Władysława Hermana (1081–1082)	199
1. Panorama międzynarodowa kraju	199

2. Pacyfikacja stosunków z sąsiadami	200
3. Narastanie niepokojów wewnętrznych	202
4. U progu podziałów dzielnicowych w Polsce	206
5. Między monarchią a poliarchią	211
II. O USTROJU GOSPODARCZYM I SPOŁECZNYM	217
A. Jak doszło do wytworzenia regale ziemnego monarchy?	217
1. Powstanie wielkiej własności ziemskiej w tradycji kronikarskiej	222
2. Wielka własność kościelna	225
3. Wielka własność możnowładcza i rycerska	230
4. Organizacja wielkiej własności monarszej; dwoistość jej struktury	234
5. Dar i odpłata w nadaniach na rzecz Kościoła i rycerstwa	239
6. Ożywienie gospodarcze kraju na przełomie XI/XII wieku	241
7. Główne ośrodki życia gospodarczego (karczma – targ – miasto)	246
B. Na drodze do feudalizacji społeczeństwa	251
1. Tworzenie się stanu wojskiego (rycerskiego) na prawie wojskim (<i>ius militare</i>)	252
2. Zaprowadzenie poddaństwa ludności chłopskiej	256
3. Rozwój społecznego podziału pracy	258
III. O KOŚCIELE, KULTURZE I NARODZIE	261
A. Kościół i jego instytucje	261
1. Odbudowa organizacji metropolitalnej	261
2. Pierwsze klasztory benedyktyńskie	267
3. Parafie i ich organizacja	273
4. Przeżytki pogaństwa – utrwalanie chrześcijaństwa	276
B. Kultura artystyczna i duchowa	280
1. Budownictwo sakralne	280
2. Dzieła sztuki	288
3. Piśmiennictwo, piśmienność, biblioteki	292
4. Tworzenie się ogólnonarodowego języka polskiego, polskiego narodu feudalnego i świadomości narodowej	299

Zakończenie: osiągnięcia okresu: od jedności do wielości	303
Wskazówki bibliograficzne	311
Postowie (Józef Dobosz).	315
Indeks osób, postaci legendarnych i literackich oraz nazw geograficznych i etnicznych.	327
Spis ilustracji	343
Spis map	345